

Studentenkerk 9 januari 2005
Doop van de Heer
Jes. 42: 1-7; Mt. 3: 13-17

Homilie

‘Zodra Jezus gedoopt was, kwam hij uit het water omhoog’

De schrijver van toen, Mattheus die dit verhaal over de doop van Jezus, heeft opgeschreven als een verhaal over de doop van de Heer, die schrijver heeft geen journalistiek verslag willen doen. Hij heeft veeleer in beelden gedacht, beelden die aan zijn lezers zouden kunnen verduidelijken waarom het begin van de geschiedenis van Jezus, die man uit Nazareth, het begin is van de geschiedenis van de verlosser, van de Heer. Het gaat in dit verhaal erom hoe Jezus Heer geworden is. Op de oude, christelijke ikoon op het liturgieschrift kun je zien dat ook veel later de verhalen over Jezus nog zijn verluchtigd in dezelfde mentaliteit. De rivier is als een mantel om Jezus heen geslagen bijna. Een mooie oplossing voor iemand die nog geen perspectief kon tekenen. Een veel zeggende oplossing ook, niet alleen een voorbeeld van gebrek aan talent. Het is een verbeelding in de lijn van Mattheus. Mattheus heeft, zeggen ze, bij zijn beelden van Jezus’ doop in de rivier Jordaan gedacht aan andere, oudere beelden uit zijn joodse voorgeschiedenis. Daarin zijn de woorden uit een smeekpsalm te vinden die luiden: ‘waar is Hij nu, die eens de redder van zijn kudde uit de zee heeft gehaald...waar is Hij nu,die hen door diepe waterkolken leidde?.. Zie vanuit de hemel naar omlaag. Waar blijven uw ijver en uw kracht? Waarom onderdrukt U uw mededogen en erbarmen? U bent toch onze vader?’(Jes. 63: 11-16).

De doop van de Heer. Jésus is de dienaar, de uitverkorene zo wil de liturgie zeggen door vandaag Jesaja en Mattheus na elkaar te lezen. De schrijver van toen heeft moed geput uit deze woorden. Na de vloedgolf waaruit Jezus weer is opgedoken, heeft hij, de schrijver, moed gevat. De Heer dook toch op en is niet in de golven verdwenen. Moed voor mensen die iedereen en alles verloren hebben en niets meer bezitten dan wat ze aan hebben. Moed voor ons. Moed gevat heeft de heilige schrijver. De Heer dook op uit de vloedgolf.

Zou Jezus Heer geworden zijn in de poel waaruit vijf dagen geleden nog een bus tevoorschijn kwam met 35 kinderen daarin? Zou hij gedoopt zijn door dat stinkende en van ziektekiemen doortrokken water? Zou Jezus gedoopt zijn tot Heer liggend temidden van zoveel ontbindende lichamen van mensen die allen hebben liefgehad en zijn bemind?

Kort na die rampzalige tweede Kerstdag kreeg ik een email van een vrouw Deepthi Sukumar uit Chennai (Madras), een kennis uit India. Kerstmis was goed geweest, schreef ze, thuis verlopen in een sfeer van genegenheid en saamhorigheid. We all had a wonderful time of fellowship, schreef ze. Ze schreef zich nu op te maken voor een reis naar de vissersdorpen waar ze meestal werkt vanuit sociale projecten van haar kerk en waar mensen alles hadden verloren. Met een bezwaard gemoed, zei ze. Als christen snap ik het niet, schreef ze. Waarom worden vooral arme en machteloze mensen slachtoffer van deze natuurrampen?

Misschien zijn er grote visies op het leven, visies op intens geluk en diepe rampspoed die veel betere verklaringen geven dan de Schriften doen voor zoveel massale rampspoed alsook voor het somtijds intense geluk dat ons mensen overvallen kan. Misschien zijn er vele en krachtiger verklaringen dan wij elkaar kunnen vertellen, hier bij elkaar schuilend op deze eerste dagen na de viering van de geboorte van de Heer in het begin van de geschiedenis van Jezus. Ja

ongetwijfeld zijn ze er, verklaringen die hemel en aarde bewegen maar die niet dat broertje van Danusi terughalen uit het kolkende water, dat broertje dat zij maar niet kan vergeten.

De doop van de Heer. Zou Jezus Heer geworden zijn doordat de Geest van God neerdaalde in de peilloze verstomming die zoveel vissers nooit meer doet teruggaan naar de zee waar ze hun boterham verdienden? Misschien was die duif nog wel 'over' uit de ark van Noë, Noë die als eerste wist dat mensen en dieren en al wat leeft een tsunami beter kunnen overleven in een vlot op zee dan in een huis aan het strand. De doop van de Heer. Misschien is de Geest van God nu wel onder ons in de ogen van die Indonesische man die zijn vrouw, zijn kinderen en al het verdere verloor en die zei: ik ben zó verdrietig, ik kan wel bijna huilen.

Wat is er nu bijzonder aan dat Jezus gedoopt werd, Heer werd? Waarom overwegen we dat juist vandaag in deze liturgie, in deze viering, terwijl we met deze verschrikkingen worden geconfronteerd? Wat heeft dit met al deze rampspoed te maken? Er zijn ongetwijfeld veel meer mensen dan alleen Jezus Heer geworden, op talloze plekken in deze wereld. In de dans, in het vuur, in de roes, in de slaap, in de gierende wind rond de bergtop, in de diepe stilte van het woud, in de verrukking van de erotiek. Er zijn veel meer mensen Heer geworden dan alleen Jezus. Vrouwen en mannen. Het heeft niks spectaculairs om Heer te worden in de Jordaan, een onbekende rivier temidden van een onbekend en eigenwijs volk dat klaagt: Abraham kent ons niet meer, en Israël wil niets meer van ons weten (Jes.63:16). Het heeft niks spectaculairs om daar Heer te worden. De Geest waait immers waar zij wil! Maar zolang we hier bij elkaar schuilen, in onze geschiedenis hier terecht gekomen, moeten we het hier maar mee doen, troosten we elkaar hier maar mee, dat Jézus Heer is geworden toen hij uit het water opsteeg en dat toen op zijn hoofd de Geest van God neerdaalde als een duif. Kijk naar de ikoon op je liturgieschrift!

De doop van de Heer. Weet je hoe talloze mensen, vooral arme vissers en hun families, daar leven, daar aan de oevers van de Indische oceaan, dat enorme bekken waar die tsunami doorheen geraasd heeft? Ach, er zijn er veel van jullie langer op vakantie geweest dan ik en veel van jullie doen er veel echt goede bijdragen aan de toekomst van een of meerdere families in de plaatsen daar. Ik weet het. Dus jullie weten ook hoe brakkig die huizen vaak al waren vóórdat de tsunami in een flits donderend alles wegsloeg wat brak was en nog veel meer. Nu heerst er oorverdovende stilte en een verpletterende stank. Kun je daar nu de duif horen fladderen die op het hoofd van Jezus is neergedaald?

Óns verhaal, het verhaal dus uit de voorgeschiedenis en de geschiedenis van Jezus, verklaart eigenlijk niks daar waar we in een laatste poging toch nog stamelen: waarom? wat is dit eigenlijk? Onrecht, zoals in Darfur, kun je nog een beetje verstaan. Maar het levert, zo blijkt, veel minder geld op dan zo'n massale natuurramp. Met ons verhaal, dat verhaal uit de voorgeschiedenis en de geschiedenis van Jezus, kan ik Deepthi met wie we een bezoek hebben gebracht aan de wondermooie Taj Mahal, die eigenlijk een islamitische verbeelding is van het paradijs, met óns verhaal dat ook het hare is, kan ik Deepti geen troostende verklaringen verschaffen.

De doop van de Heer. Zou Jezus gedoopt zijn onder het zand en het puin waar zijn lichaam, inmiddels opgezwollen en onherkenbaar geworden, na drie dagen werd opgeruimd en meteen verbrand? Misschien is de Geest van God toen, na de verbranding van het lichaam, wel als een duif weggewiekt, de hemel in, het licht in van waaruit, zo laat de ikoon zien, God onze geschiedenissen met een onvoorstelbare welwillendheid en geduld aanziet.

Kijk, Johannes snapte het blijkbaar ook al niet. 'Ik zou door u gedoopt moeten worden en dan komt u naar mij!?' De wereld omgekeerd. Een tsunami met Kerstmis. Leven opnieuw geboren weggeruimd in een alles verslindende vloedgolf. En als Johannes het niet snappen kan, krijgt ook hij geen verklaring. Wat hij hoort is een belofte. 'laat het maar gebeuren want het is goed dat we op deze manier Gods gerechtigheid vervullen'. 't Klinkt welhaast cynisch. Alsof er toch een groots maar alles verslindend plan is. Maar het is een belofte, geen uitleg of verklaring. In ons verhaal, dat verhaal uit de voorgeschiedenis en de geschiedenis van Jezus, wordt niets verklaard. Er wordt slechts iets beloofd. Iets beloofd waarvoor Jezus en mét hem vele anderen met hun leven willen instaan. Twee woorden verderop staat de inhoud van de belofte: 'mijn geliefde zoon, in wie ik vreugde vindt'. Dát is de enige koepel en het enige baldakijn waaronder we samen schuilen. De Heer herken je omdat hij geliefd wordt en vreugde schenkt.

Daarom is het ook heel goed dat we ons massaal voelen aangesproken door vragen om hulp, om geld. Die massale pakhuizen vol goederen die al zijn aangesleept en die vele toekomstige opbouwplannen die nog ontwikkeld dienen: ze kunnen de keerzijde zijn van geliefd zijn en vreugde schenken. Al die goederen zijn als de plooien van de mantel, een mantel van oprechte, onthutste en diepgemeende bekommernis. Die goederen en enorme geldsommen kun je verstaan als 'een warme gloed van altruïsme' zoals een econoom schreef maar – in religieus opzicht – tevens als onze menselijke plooien van Gods mededogen en erbarmen waarover de smeekpsalm bidt. De goederen en het geld zijn de plooien van de mantel van water waaruit - zoals de ikoon laat zien - de Heer geboren wordt. Misschien worden we samen meer mens en blijven we ons ook Darfur herinneren. Wellicht kan ik op deze manier ook een antwoord schrijven aan Deepthi.

Het zij zo.